

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

EÜ ./ Allmän åklagare angående avvisande av överklagande m.m.

(Svea hovrätts beslut den 24 juli 2023 i mål B 7955-23)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att sända eller lämna in svarsskrivelse över EÜ:s överklagande. Följande anføres.

Min inställning

Jag medger att Högsta domstolen undanröjer hovrättsens beslut och därefter lämnar målet åter till hovrätten för fortsatt handläggning.

Bakgrund

EÜ dömdes i tingsrätten för våldsamt motstånd och vårdslöshet i trafik till 60 dagsböter om 340 kr (20 400 kr).

Han företrädde av advokaten KK som privat försvarare enligt fullmakt i original som gavs in i tingsrätten (se tab 12 och 14).

EÜ överklagade den 15 juni 2023 tingsrättens dom genom sin privata försvarare.

Den 20 juni 2023 förelade hovrätten advokat KK att senast den 4 juli 2023 ge in fullmakt i original samt ange om det är ljud- och bildupptagningen från tingsrätten som åberopades när det gällde en viss i överklagandet angiven bevisperson. Föreläggandet, som innehöll en upplysning om att överklagandet kunde komma att avvisas om kompletteringen inte gavs in i tid, e-postades till KK samma dag.

Enligt anteckning i hovrättsens dagboksblad påminde hovrätten därefter KK om föreläggandet per telefon dels den 12 juli 2023, då hon meddelade hovrätten att bevisuppgift skulle komma in dagen efter och att då även fullmakt skulle postas, dels den 14 juli 2023. Hovrättens första telefonkontakt var med KK personligen och den andra påminnelsen skedde genom hennes sekreterare.

Enligt dagboksbladet har KK inte vare sig angett bevisuppgift eller gett in fullmakt enligt föreläggandet.

Den 24 juli 2023 beslutade hovrätten efter föredragning att avvisa EÜ överklagade eftersom KK inte hade följt hovrättens föreläggande att ge in fullmakt. Beslutet expedierades till parterna samma dag.

Överklagandet

Advokat KK har i egenskap av ombud för EÜ överklagat avvisningsbeslutet. Hon har gjort gällande att hon efter hovrättens föreläggande fick ett telefonsamtal i vilket hon påmindes om att ge in fullmakt och erbjöds ett anstånd med att ge in fullmakten till mitten av augusti 2023. Hon uppfattade telefonsamtalet som att hon hade beviljats anstånd till mitten av augusti.

Jag uppfattar överklagandet som att KK begär att beslutet om avvisning ska undanröjas och att målet ska visas åter till hovrätten.

Rättslig reglering och praxis

Försvare får under förundersökningen och målets behandling vid rätten göra framställning och vidta åtgärd som behövs för att den misstänktes rätt ska tillvaratas. Försvare får också, om målet överklagas, biträda den misstänkte i högre rätt. En försvare är dock inte behörig att på egen hand överklaga till högre rätt. Om en försvare överklagat utan något bemyndigande, ska rätten inte omedelbart avvisa hans talan utan enligt 12 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken ge försvaren tid att ge in en fullmakt. (Se 21 kap. 8 § rättegångsbalken och Fitger m.fl., Rättegångsbalken [8 december 2023, Version 95, JUNO], kommentaren till 21 kap. 8 §).

En skriftlig fullmakt ska ges in när ombudet första gången för talan i målet. En elektroniskt underskriven fullmakt ska ges in på ett sådant sätt att rätten kan kontrollera att fullmakten inte är återkallad av parten och andra fullmakter ska ges in i original. Om en fullmakt inte finns tillgänglig när den ska ges in, ska rätten ge ombudet tid att ge in den. Är ett uppskov olägligt, får rätten fortsätta med handläggningen av målet, dock utan att meddela dom eller slutligt beslut. Utfärdas fullmakt, ska behörigheten anses innefatta ombudets tidigare åtgärder i rättegången. (Se 12 kap. 9 § rättegångsbalken.)

Om en originalfullmakt en gång har getts in till en domstol krävs det inte att ombudet i samma mål på nytt styrker sin behörighet om det inte är så att den ingivna fullmakten varit begränsad, t.ex. till en viss instans, ett visst rättegångstillfälle eller en viss åtgärd i rättegången. Har originalfullmakt, som inte är begränsad till första instans, getts in till tingsrätten och tagits in i dess akt behöver inte behörigheten att överklaga eller att företa annan processhandling i hovrätten styrkas ytterligare, eftersom akten ska följa med skriften med överklagandet till hovrätten. Ett ombud som överklagar för sin klients räkning behöver alltså inte ge in en fullmakt även i den högre rätten. (Se Fitger m.fl., Rättegångsbalken [8 december 2023, Version 95, JUNO], kommentaren till 12 kap. 9 § samt Welamson och Munck, Rättegång VI, [2022, Version 6, JUNO], s. 43.)

Om ett överklagande är ofullständigt ska hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen. Om klaganden inte följer föreläggandet ska överklagandet avvisas, om det är så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten. (Se 51 kap. 7 § rättegångsbalken.)

Rättens särskilda ansvar för domens materiella riktighet i brottmål bör kräva att försiktighet iakttas vid användandet av avvisningsmöjligheten (se prop. 1983/84:78, s. 82).

I *NJA 1996 s. 16* överklagade en offentlig försvarare tingsrättens dom utan att ge in rättegångsfullmakt. Efter att försvararen inte iakttagit ett i faxmeddelande intaget föreläggande att ge in fullmakt avvisade hovrätten överklagandet. Det faktum att hovrätten hade sänt ett faxmeddelande till försvararen hade enligt Högsta domstolen inte innefattat tillräckligt belägg för att försvararen hade fått föreläggandet. Hovrätten borde vidare enligt Högsta domstolen ha gett försvararen ytterligare möjlighet att ge in en fullmakt.

I *NJA 2006 s. 118* överklagade en offentlig försvarare tingsrättens dom utan att ge in rättegångsfullmakt. Efter överklagandetidens utgång kom den dömde in med ett eget överklagande. Hovrättens beslut att därefter avvisa överklagandet undanröjdes av Högsta domstolen på den grunden att den dömde med sitt överklagande måste uppfattas ha i efterhand godkänt försvararens åtgärd att överklaga. Högsta domstolen uttalade att det finns situationer då domstolen har anledning att förvissa sig om att ett föreläggande nått mottagaren och även att på nytt ge denne tillfälle att följa föreläggandet. Detta angavs särskilt gälla i situationer då en offentlig försvarare inte kommit in med fullmakt efter ett överklagande i högre instans. Enligt Högsta domstolen fanns det anledning att anta att försvararen kunde ha förbisett föreläggandet att han skulle ge in fullmakt eller att hans underlåtenhet hade någon annan godtagbar förklaring. Med hänsyn till detta och med beaktande av de följder det skulle få för den tilltalade om tingsrättens dom vann laga kraft fanns det enligt Högsta domstolen skäl för hovrätten att ge försvararen ytterligare en möjlighet att förete fullmakt (se även *NJA 2006 s. 584* och *NJA 2009 N 48*).

Min bedömning

KK har styrkt sin behörighet som ombud genom att ge in en originalfullmakt i tingsrätten. Fullmakten, som finns i tingsrättens akt, omfattar enligt ordalydelsen behörighet att företräda EÜ angående mål B 6215-23 i Södertörns tingsrätt och allt som har samband därmed. Det framgår att fullmakten ger ombudet samma behörighet som tillkommer EÜ att väcka och föra talan vid samtliga domstolar inom och utom Sverige.

Fullmakten kan inte uppfattas vara begränsad till första instans. Tingsrättens akt har, enligt anteckning i hovrättens dagboksblad, följt med överklagandeskriften till hovrätten i samband med överklagandet. Behörigheten för KK att överklaga eller att företa annan processhandling i hovrätten har därför inte behövt styrkas ytterligare.

Beslutet att avvisa överklagande har grundat sig på bristen på fullmakt. Eftersom KK:s behörighet har varit styrkt genom den fullmakt som gavs in i tingsrätten har det inte funnits något skäl för hovrätten att förelägga KK att ge in fullmakt och inte heller att avvisa överklagandet för att hon underlåtit att följa hovrättens föreläggande att ge in fullmakt.

KK har den 20 juni 2023 fått del av hovrättens föreläggande att ge in bevisuppgift och fullmakt. Det finns inte något beslut i målet om att hovrätten har beviljat anstånd. Föreläggandefristen den 4 juli 2023 har därmed gällt.

Hovrätten har vid två tillfällen efter att den förelagda fristen löpt ut påmint KK om föreläggandet och därmed dels förvissat sig om att föreläggandet har nått henne, dels gett henne tillfälle att efterkomma det (jfr NJA 2006 s. 118). Att KK efter hovrättens första telefonkontakt har utgått från uppfattningen att hon beviljats anstånd till ”mitten av augusti” kan, mot bakgrund av att hovrätten påmint henne på nytt två dagar senare, inte anses utgöra en godtagbar förklaring för hennes underlåtenhet att följa hovrättens föreläggande. Något beslut om beviljat anstånd har heller inte expedierats till henne.

Att KK inte har följt hovrättens föreläggande i den del det avser precisering av angiven bevisuppgift kan emellertid inte anses innebära att överklagandet därmed har varit så ofullständigt att det inte utan väsentlig olägenhet kunnat läggas till grund för en rättegång i hovrätten. Hovrättens beslut att avvisa överklagandet grundar sig heller inte på denna brist.

Eftersom ombudets behörighet har varit styrkt i hovrätten och det därmed saknats grund för att avvisa överklagandet på den grunden att fullmakt inte har getts in enligt föreläggandet, medger jag att Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut och lämnar målet åter till hovrätten för fortsatt handläggning.

Bevisuppgift och handläggning

Ingen bevisning åberopas i frågan om avvisning. Om Högsta domstolen skulle meddela prövningstillstånd kan målet avgöras utan huvudförhandling.

Katarina Johansson Welin

Eva Bloch

Kopia till
Södra åklagarkammaren i Stockholm (AM-56120-23).
Utvecklingscentrum.